

EESTI-ŠVEITSI KOOSTÖÖPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

Madalaenergia- ja liginullenergiaeramu juhendist

Teet Tark
Hevac OÜ

EESTI-ŠVEITSI KOOSTÖÖPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

Eesti-Šveitsi koostööprogrammi raames ja
toetusel ning SA KredEx tellimusel.

EESTI-ŠVEITSI KOOSTÖÖPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

Mõeldud arhitektile, insenerile, arendajale,
tellijale varases projekteerimisetapis hoone
energiatõhususe hindamiseks

EESTI-ŠVEITSI KOOSTÖÖPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

3 juhendit

- Eramu
- Kortterelamu
- Nn avalikud hooned

Koosseis

- Sissejuhatus
 - Mis on madalaenergia- ja liginullenergiahoone
 - Tõendamispõhimõte
 - ETA kujunemine ja näited
- Piirdetarindid ja nende mõju energiatarbele
- Tehnosüsteemid ja nende mõju energiatarbele
- Näited

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

Ostetakse elektrivõrgust

Neto energia		Tehnosüsteemid	
Küte	38	$38/0,95=40$	
Soe tarbevesi	23	23	
Vent. soojus	6	6	
Muu elekter	36	36	
-----		-----	
Kokku elektrit	103	105	

105

105

ETA:

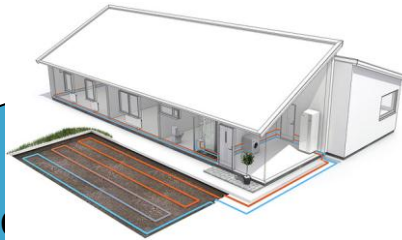
$$(105) * 1,5 \approx 158$$

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegurid)

Tarnitud energia

Krundi piir

H

Ostetakse elektrivõrgust

Neto energia		Tehnosüsteemid	
Küte	38	←	$38/3,5/0,95=11,4$
Soe tarbevesi	23	←	$23/2,7=8,5$
Vent. soojus	6	←	6
Muu elekter	36	←	36
-----	-----		-----
Kokku elektrit	103	←	61,9

61,9

61,9

ETA:

$(61,9)*1,5\approx 93$

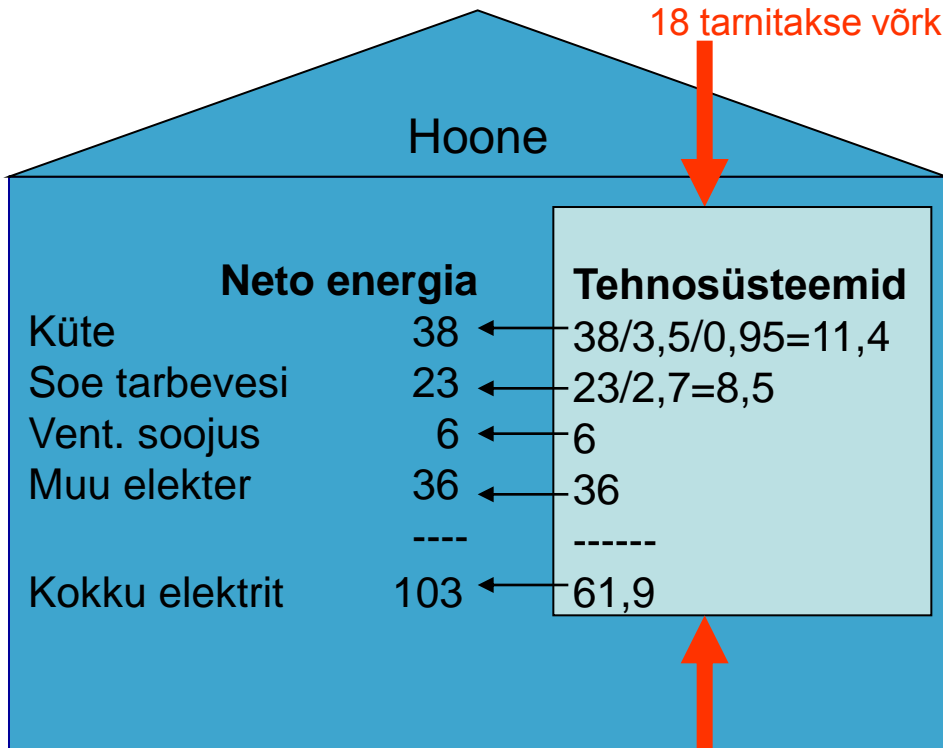

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

PV paneel 30, millest
12 tarbitakse hoones ja
18 tarnitakse võrku tagasi

Hoone

Ostetakse
elektrivõrgust

Neto energia

Tehnosüsteemid

Küte	38	←	$38/3,5/0,95=11,4$
Soe tarbevesi	23	←	$23/2,7=8,5$
Vent. soojus	6	←	6
Muu elekter	36	←	36
----	----		----
Kokku elektrit	103	←	61,9

61,9-12-3

46,9

ETA:

$$(46,9-24)*1,5\approx 34$$

Müüakse
elektrivõrku

18+6

24

Tuulegeneraator 9, millest
3 tarbitakse hoones ja
6 tarnitakse võrku tagasi

Energiatarve ja energiatõhususe arv

EESTI-ŠVEITSI KOOSTOOPPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

ARENGUFOND
ESTONIAN DEVELOPMENT FUND

Energiatõhususarv

- arvutuslik **summaarne tarnitud** energiate kaalutud erikasutus hoone standardkasutusel
 - Küte
 - Soe tarbevesi
 - Ventilatsiooni soojus
 - Ventilatsiooni elekter
 - Valgustuse elekter
 - Seadmete elekter
 - Tehnosüsteemide elekter

ETA saamine

- Netoenergia
 - tarbitud energia (näiteks soojuskadude kompenseerimine)
- Tarnitud energia
 - arvestab kadusid, kasutegureid, COP jms
 - sisuliselt hoonesse (krundile) tarnitud (ostetud) energia
- ETA
 - Tarnitud energiakandjate kaupa korrutatakse läbi kaalumisteguritega
 - kaalumisteguritega läbi korrutatud brutoenergiate summa jagatakse hoone köetava pinnaga

Neto

50 kWh/m²

Tarnitud energia

100 % elekter $1 \cdot 50 = 50$

50% päike 0

50% elekter $0,5 \cdot 50 = 25$

Kokku 25

100 % soojuspump COP=3

elekter: $50/3 = 17$

Katel kasutegur 0,85

Kütus: $50/0,85 = 59$

Kaugküte: $1 \cdot 50 = 50$

Kaalumistegurid

taastuvtoormel põhinevad kütused (puit ja puidupõhised kütused ning muud biokütused, v.a turvas ja turbabrikett)	0,75;
kaugküte	0,9;
vedelkütused (kütteõlid ja vedelgaas)	1,0;
maagaas	1,0;
tahked fossiilkütused (kivisüsi jms)	1,0;
turvas ja turbabrikett	1,0;
elekter	1,5.

Neto

50 kWh/m²

ETA

Tarnitud energia

100 % elekter $1 \cdot 50 = 50$

$50 \cdot 1,5 = 75$

50% päike 0

50% elekter $0,5 \cdot 50 = 25$

Kokku 25

$25 \cdot 1,5 = 38$

100 % soojuspump

elekter: $50/3 = 17$

$17 \cdot 1,5 = 26$

Katel kasutegur 0,85

Kütus: $50/0,85 = 59$

gaas $59 \cdot 1 = 59$

pellet $59 \cdot 0,75 = 44$

Kaugküte $1 \cdot 50 = 50$

$50 \cdot 0,9 = 45$

Näited

EESTI-ŠVEITSI KOOSTOOPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

Eramu

- Köetav pind 200 m²
- Vesipõrandküte
- H/A 0,6 W/(K·m²)
- Küttesüsteemi kasutegur 0,93
- 40 m²/inimene

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

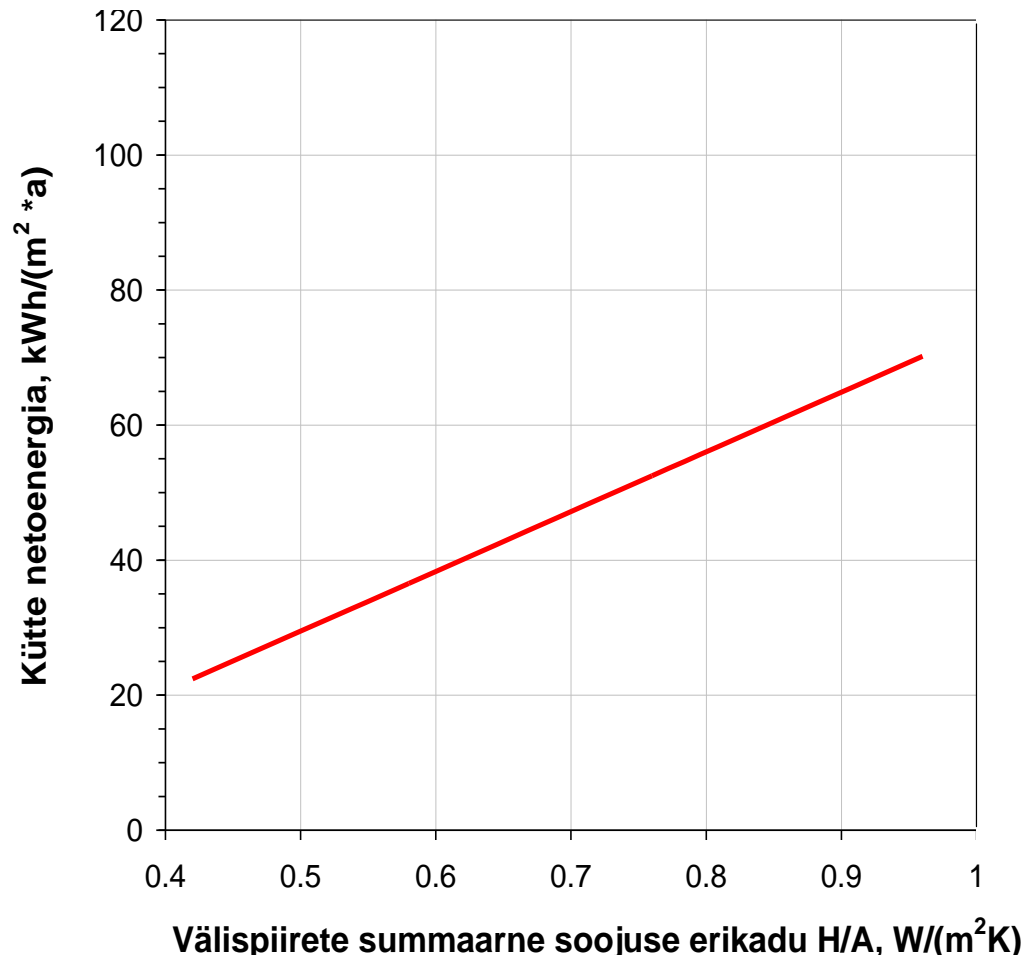
NETO ENERGIA

Küte

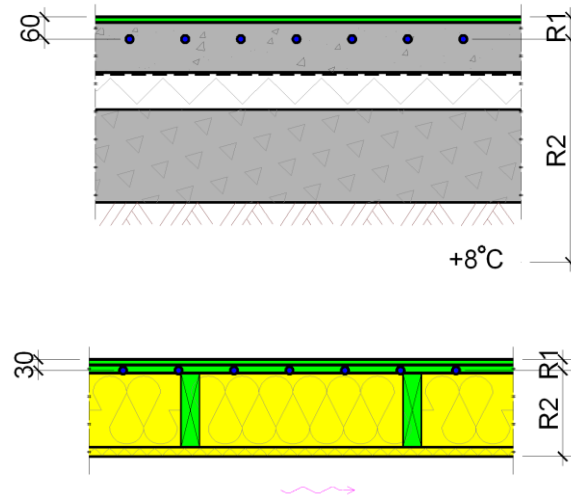
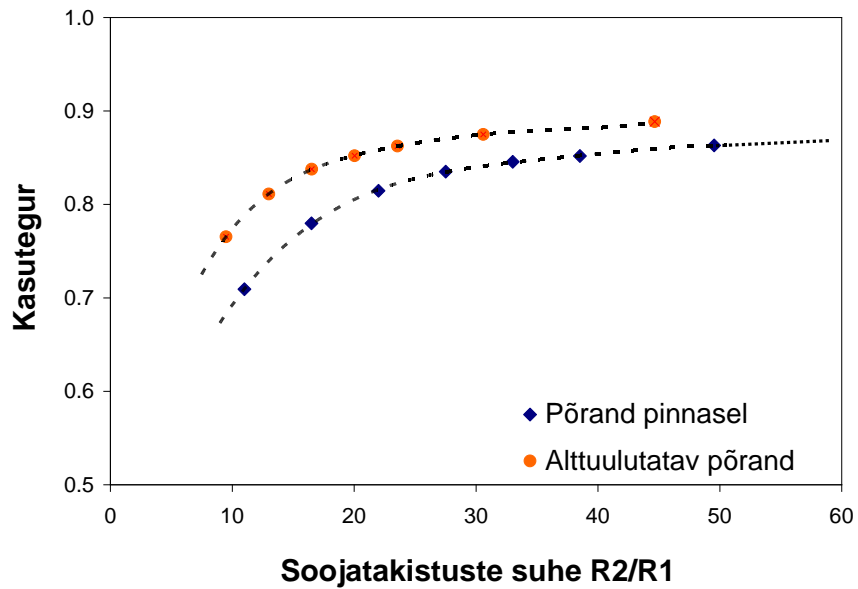
Tehnosüsteemid

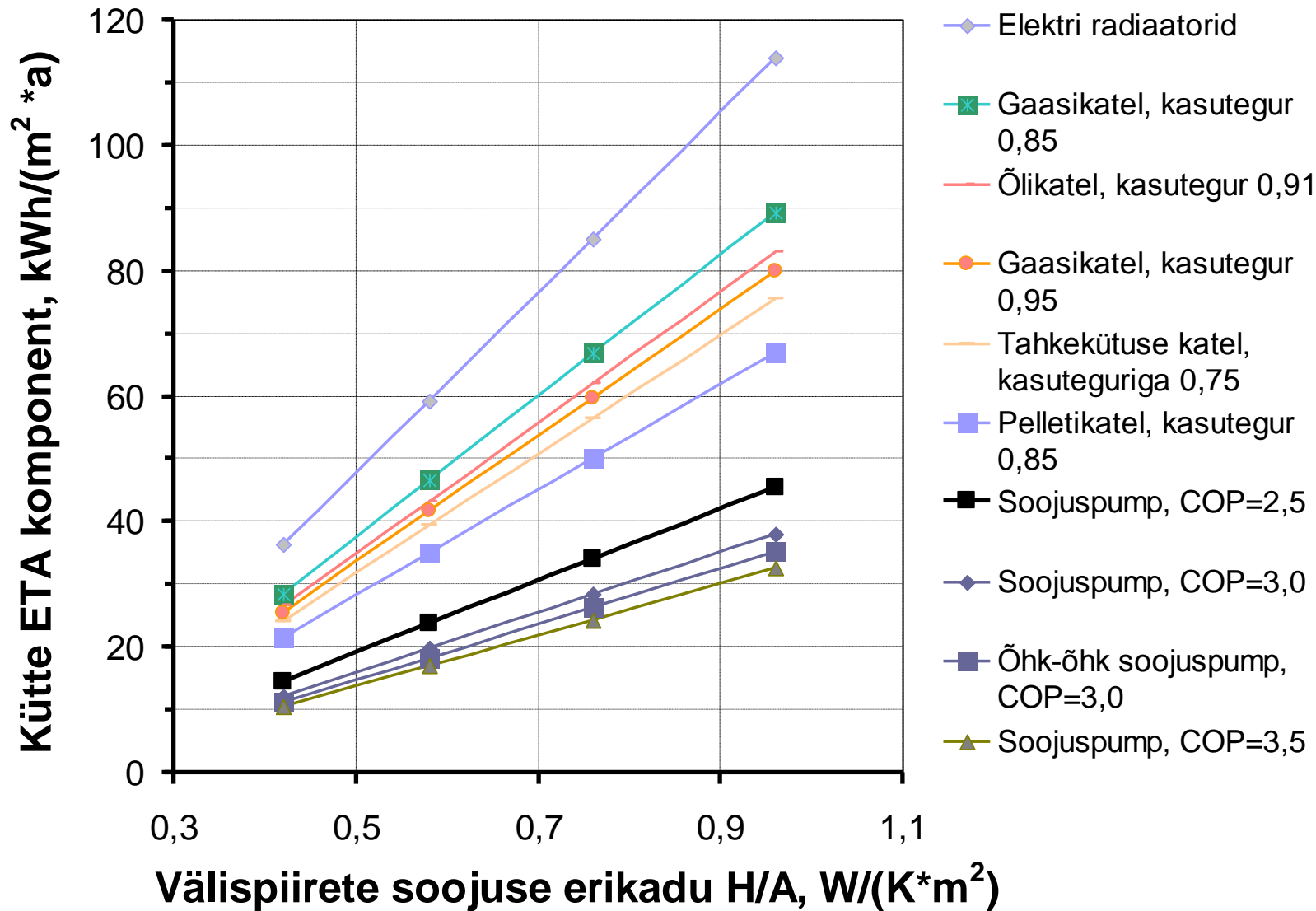

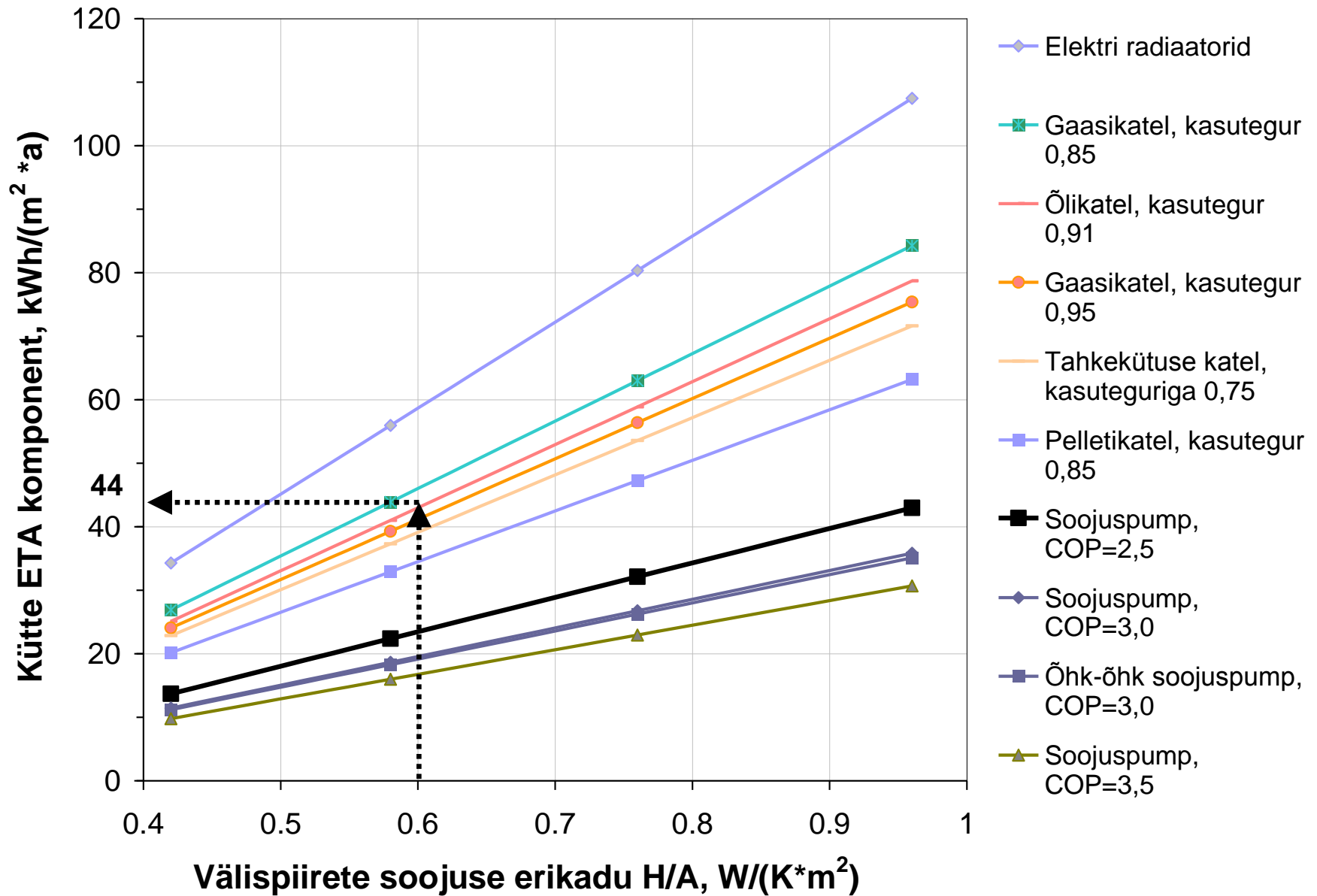
Küte

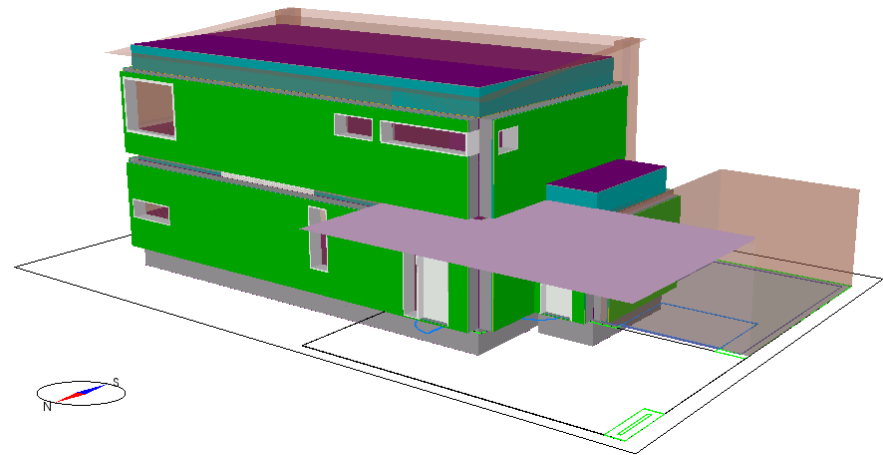
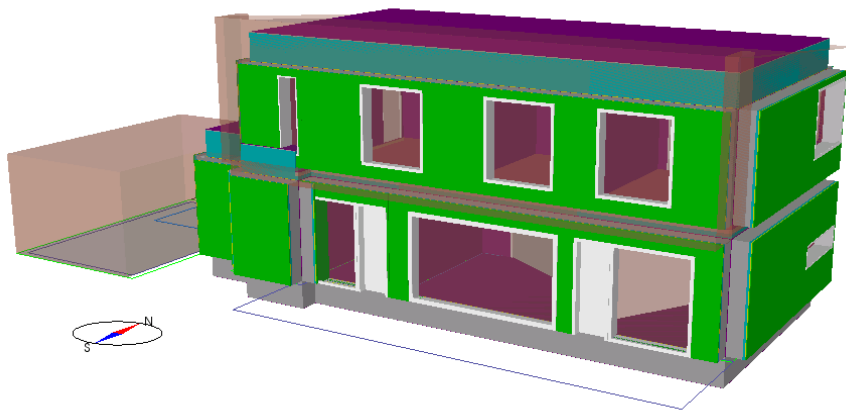
Põrandkütte kasutegur

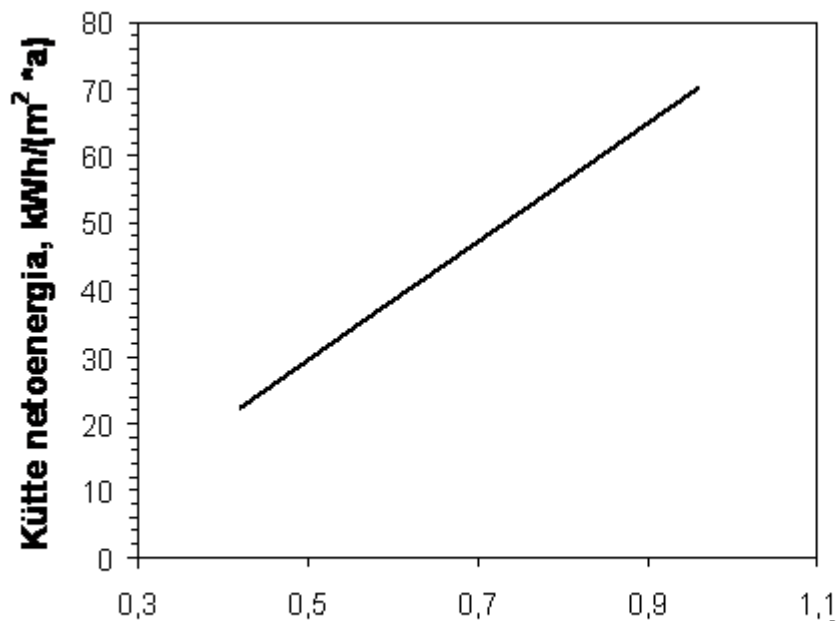

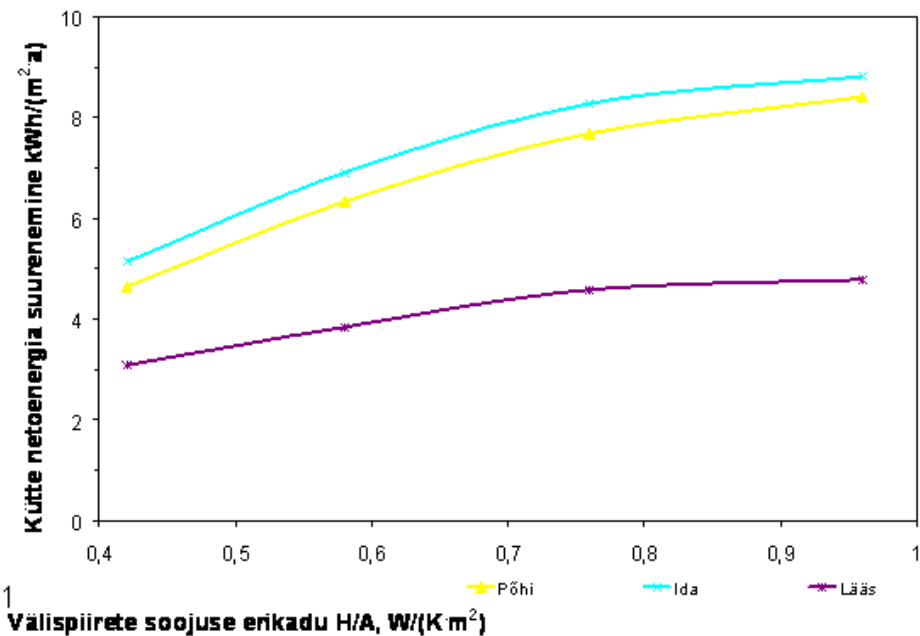

Küttekulu sõltub hoone orientatsioonist ja akendest

Välispiirete soojuse erikadu H/A , $W/(K \cdot m^2)$

Välispiirete soojuse erikadu H/A , $W/(K \cdot m^2)$

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Tehnosüsteemid

Küte 44

EESTI-SVEITSI KOOSTÖÖPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

ARENGUFOND
ESTONIAN DEVELOPMENT FUND

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

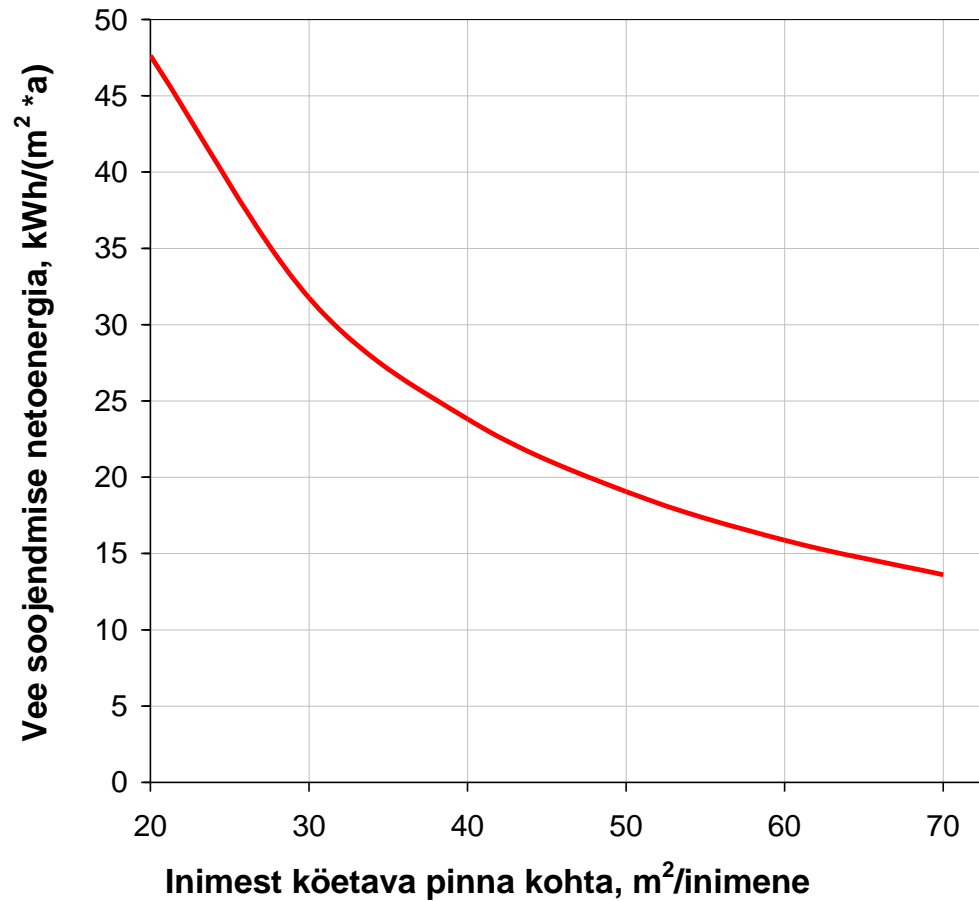
NETO ENERGIA
Küte
Soe tarbevesi

Tehnosüsteemid

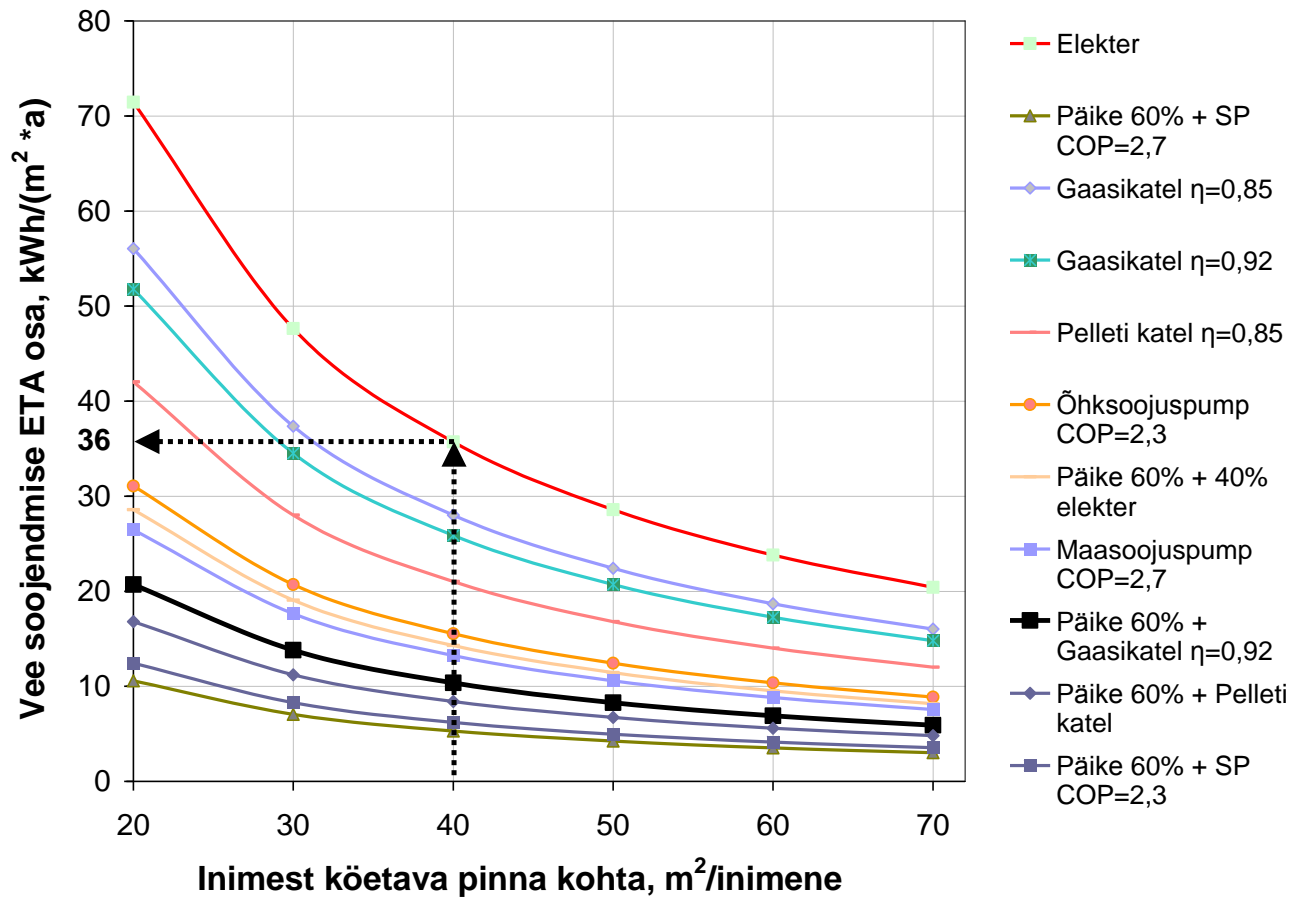
Küte 44

Netoenergia

ETA komponent

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA
Küte
Soe tarbevesi

Tehnosüsteemid

Küte 44

Soe tarbevesi 36

EESTI-SVEITSI KOOSTÖÖPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

ARENGUFOND
ESTONIAN DEVELOPMENT FUND

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

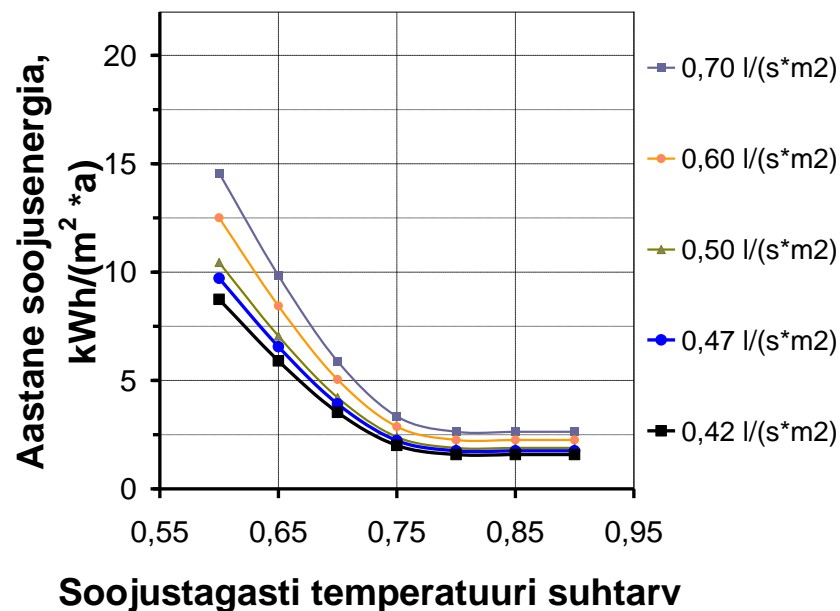
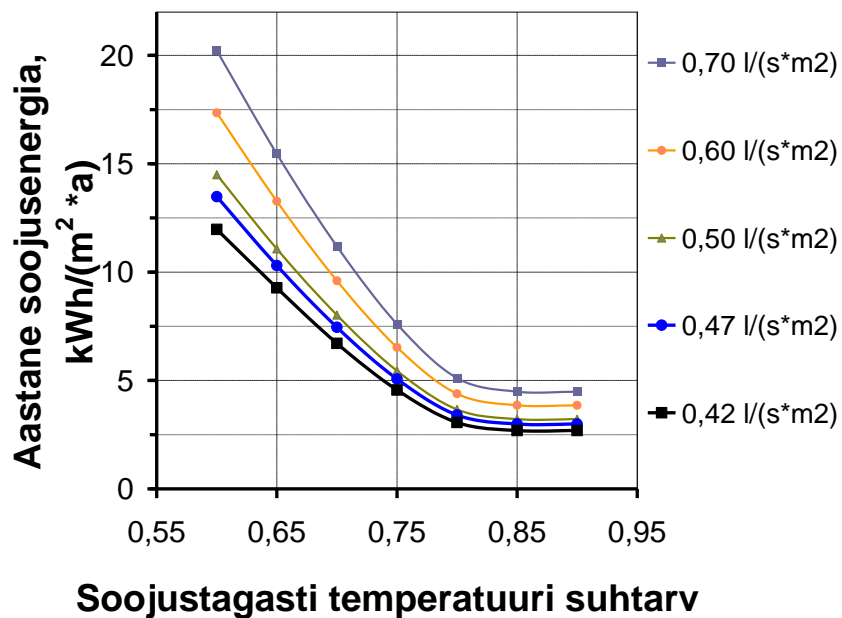
Tehnosüsteemid

Küte 44

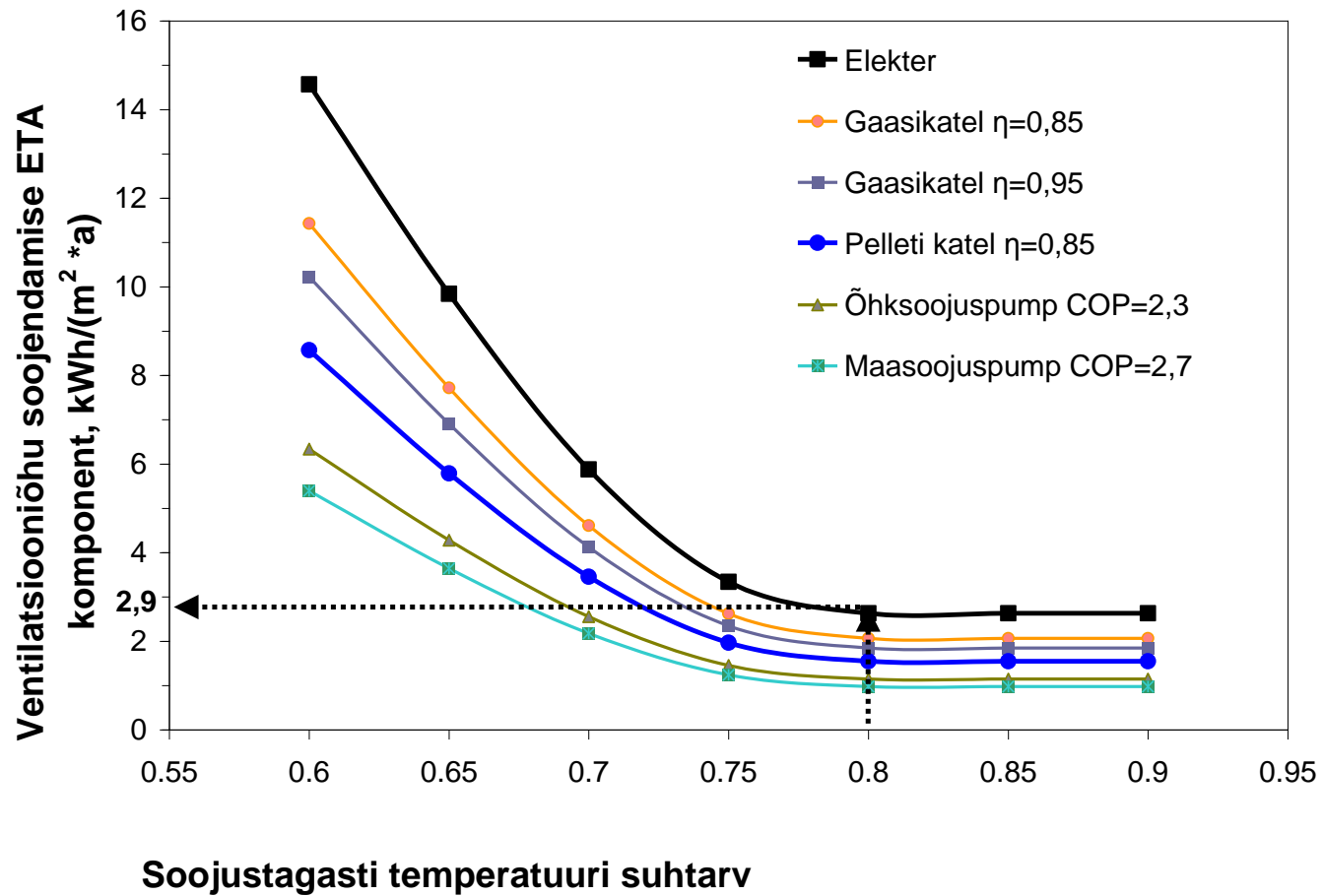
Soe tarbevesi 36

Ventilatsiooni netosoojus külmumiskaitse 0 °C, ruumi temp. 21 (vasak) ja 23 °C (paremal)

ETA komponent

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Tehnosüsteemid

Küte 44

Soe tarbevesi 36

Ventil. soojus 2,9

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Tehnosüsteemid

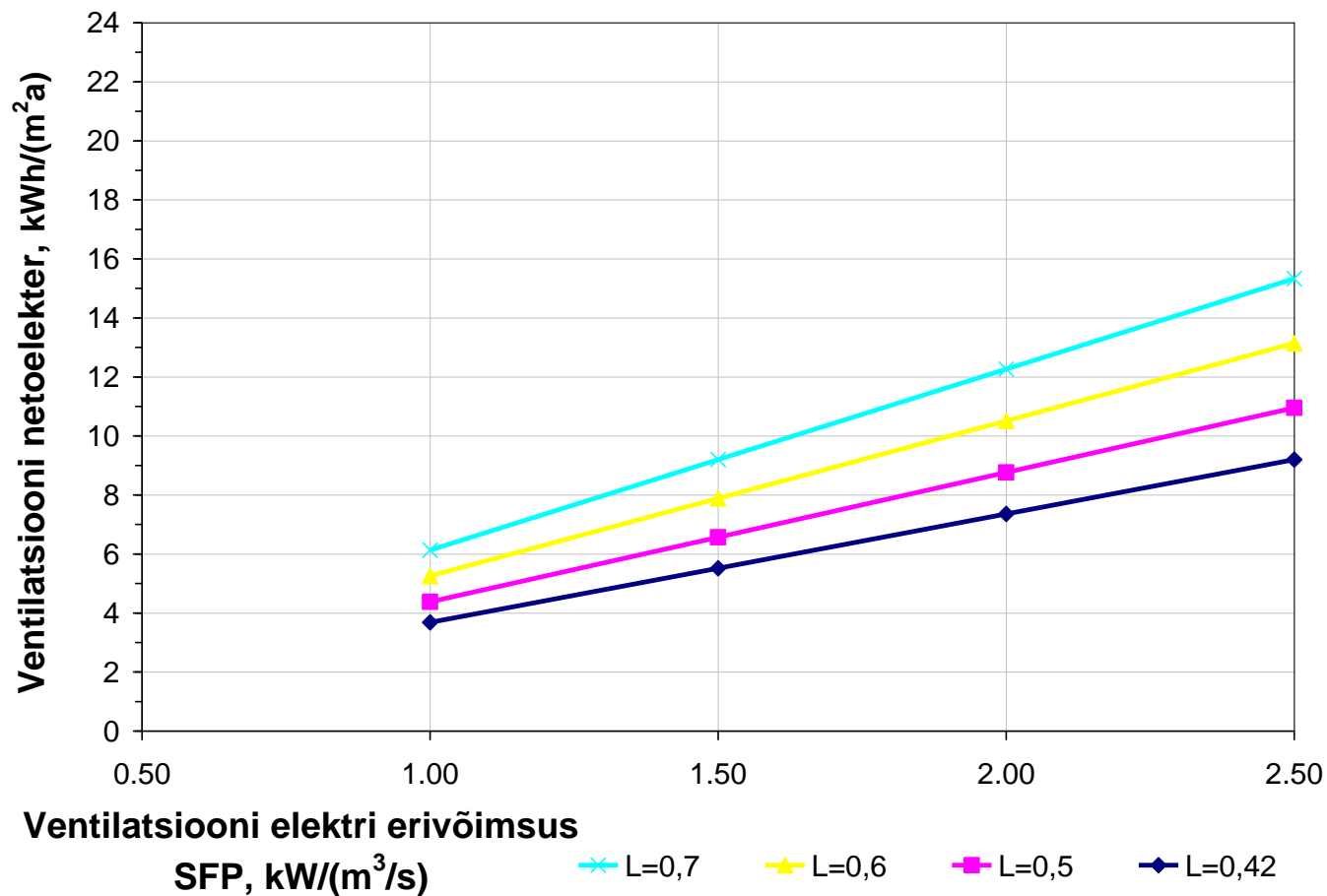
Küte 44

Soe tarbevesi 36

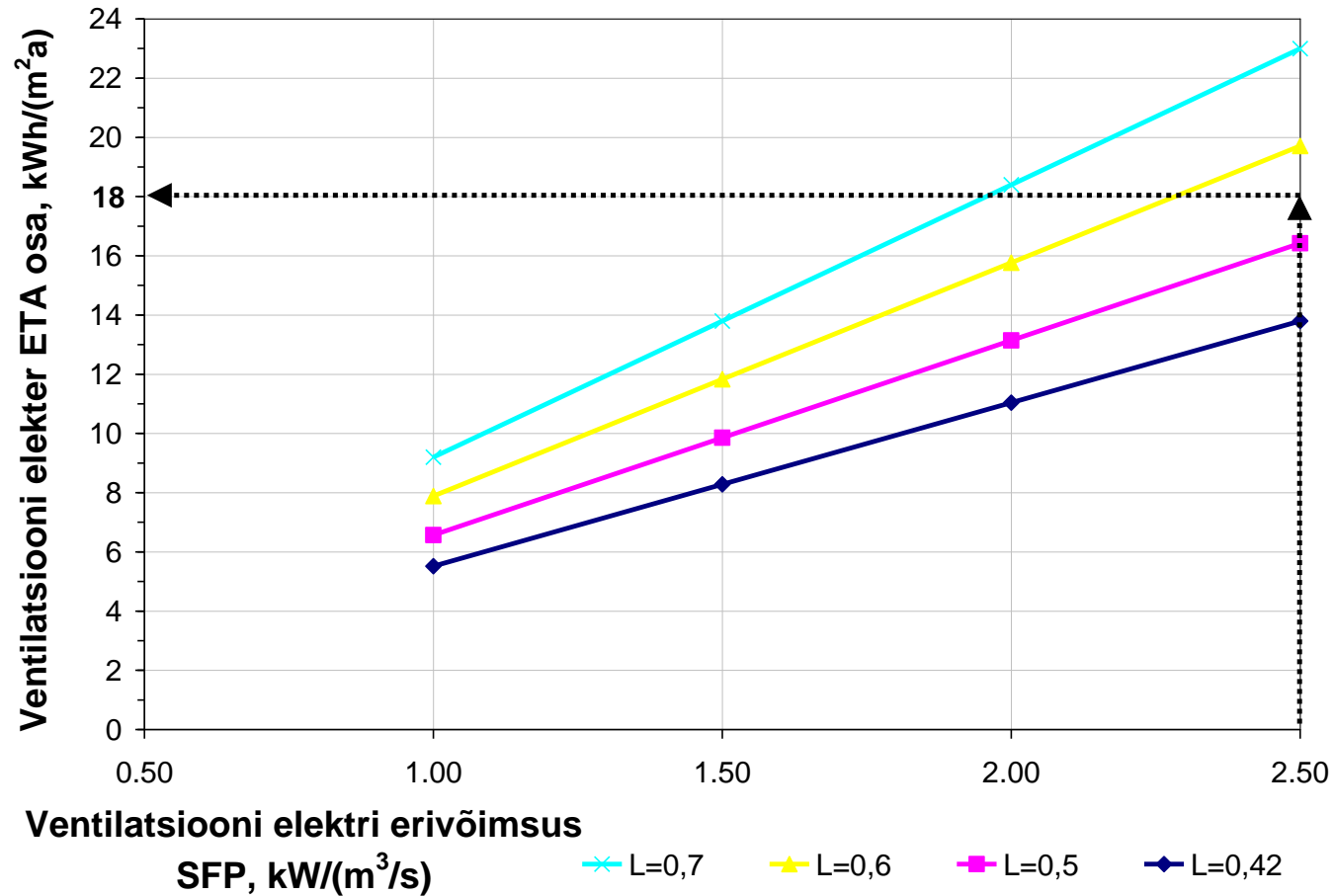
Ventil. soojus 2,9

Netoenergia

ETA komponent

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Tehnosüsteemid

Küte 44

Soe tarbevesi 36

Ventil. soojus 2,9

Ventil. elekter 18

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Valgustus ja seadmed

Tehnosüsteemid

Küte 44

Soe tarbevesi 36

Ventil. soojus 2,9

Ventil. elekter 18

- Standardkasutus neto:
 - valgustuseks 7 kWh/(m²·a),
 - elektriseadmetele 18 kWh/(m²·a)
- ETA:
 - valgustuseks 10,5 kWh/(m²·a),
 - elektriseadmetele 27 kWh/(m²·a)
- Kokku **37,5**

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Valgustus ja seadmed

Tehnosüsteemid

Küte 44

Soe tarbevesi 36

Ventil. soojus 2,9

Ventil. elekter 18

Valg.+sead. 37,5

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Valgustus ja seadmed

Tsirk pumbad

Tehnosüsteemid

Küte 44

Soe tarbevesi 36

Ventil. soojus 2,9

Ventil. elekter 18

Valg.+sead. 37,5

- Ca 1 kWh/(m²·a)

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Valgustus ja seadmed

Tsirk pumbad

Tehnosüsteemid

Küte 44

Soe tarbevesi 36

Ventil. soojus 2,9

Ventil. elekter 18

Valg.+sead. 37,5

Tsirk. Pump 1

Kokku 139

Madalaenergiaeramu

EESTI-SWEITSI KOOSTOOPPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

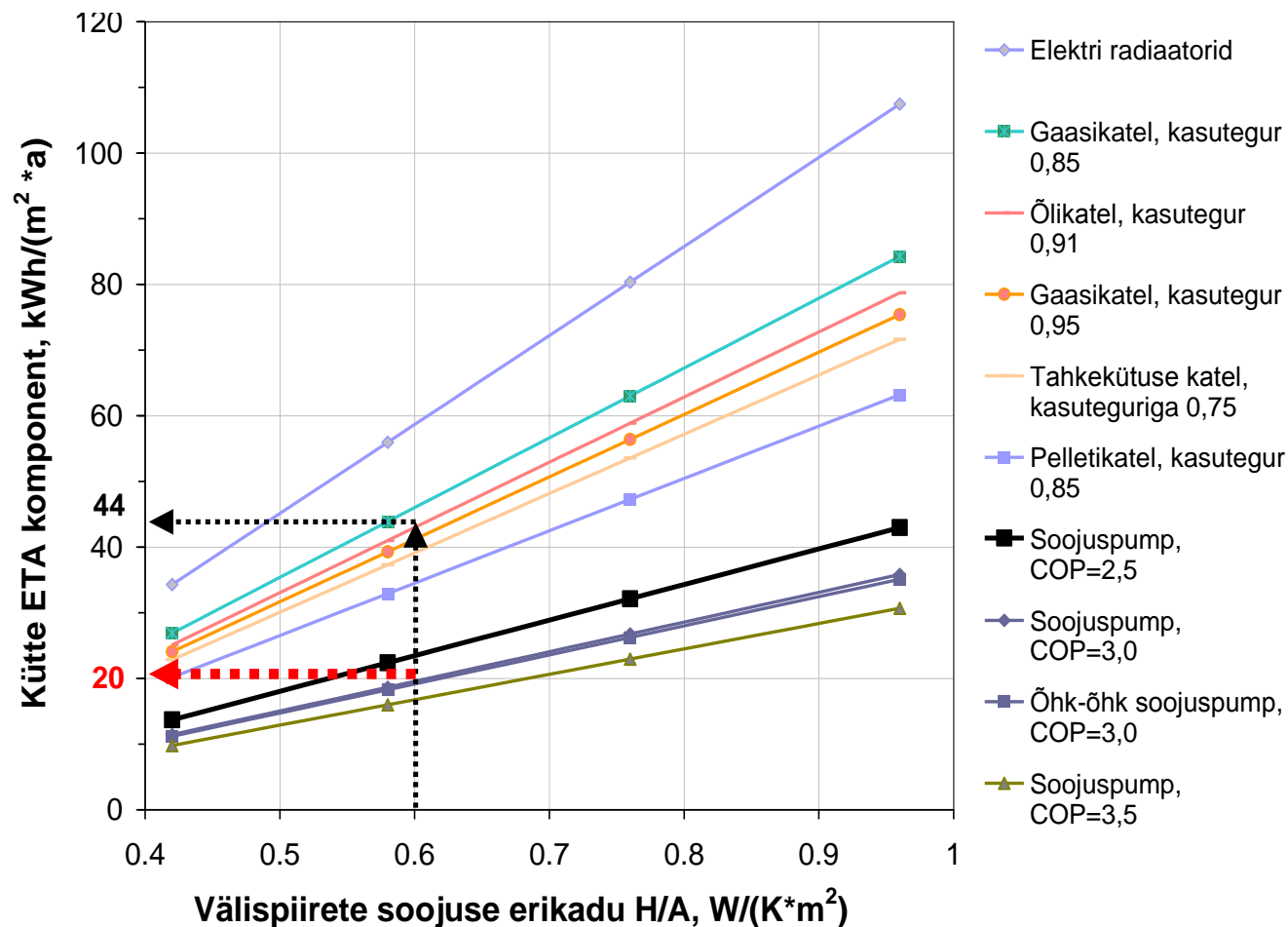

EKVÜ

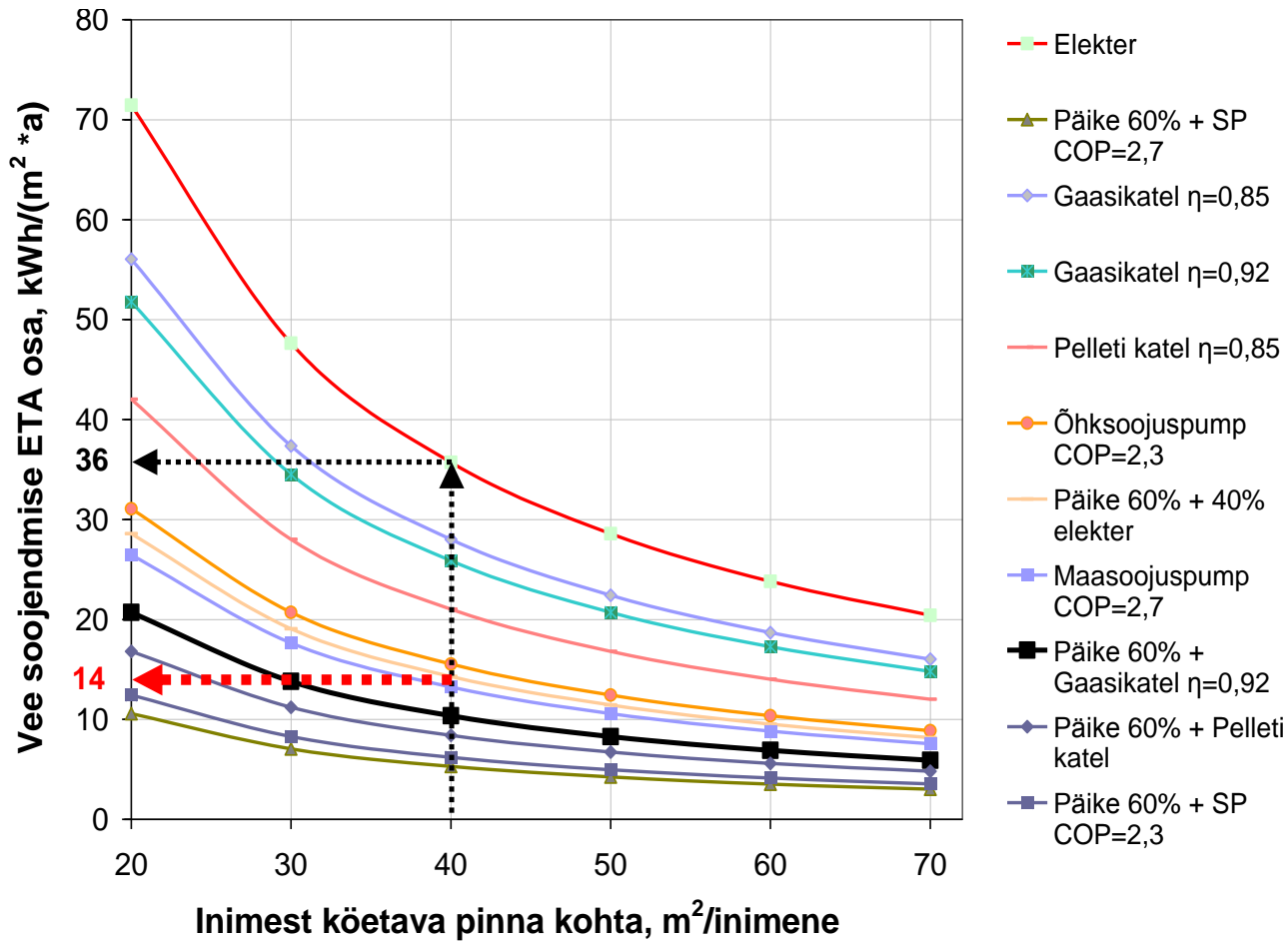

ARENGUFOND
ESTONIAN DEVELOPMENT FUND

Maasoojuspump küttele

Maasoojuspump soojale tarbeveele

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Valgustus ja seadmed

Tsirk pumbad

Tehnosüsteemid

Küte 44

Soe tarbevesi 36

Ventil. soojus 2,9

Ventil. elekter 18

Valg.+sead. 37,5

Tsirk. Pump 1

Kokku 139

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Valgustus ja seadmed

Tsirk pumbad

Tehnosüsteemid

Küte **20**

Soe tarbevesi **14**

Ventil. soojus 2,9

Ventil. elekter 18

Valg.+sead. 37,5

Tsirk. Pump 1

Kokku 93

Jahutus

- Tuleks mõelda maksimaalselt passiivsetele meetmetele
 - Päikesekaitsed
 - Varjud
 - Tuulutamine jms
- Ei tohi unustad päevavalgust ja insolatsiooni
- $< 150 \text{ }^\circ\text{h}$
- Täpne arvutus eeldab dünaamilist simulatsiooni
- ETA komponent üldjuhul alla $4 \text{ kWh}/(\text{m}^2\cdot\text{a})$.

Liginullenergiaeramu

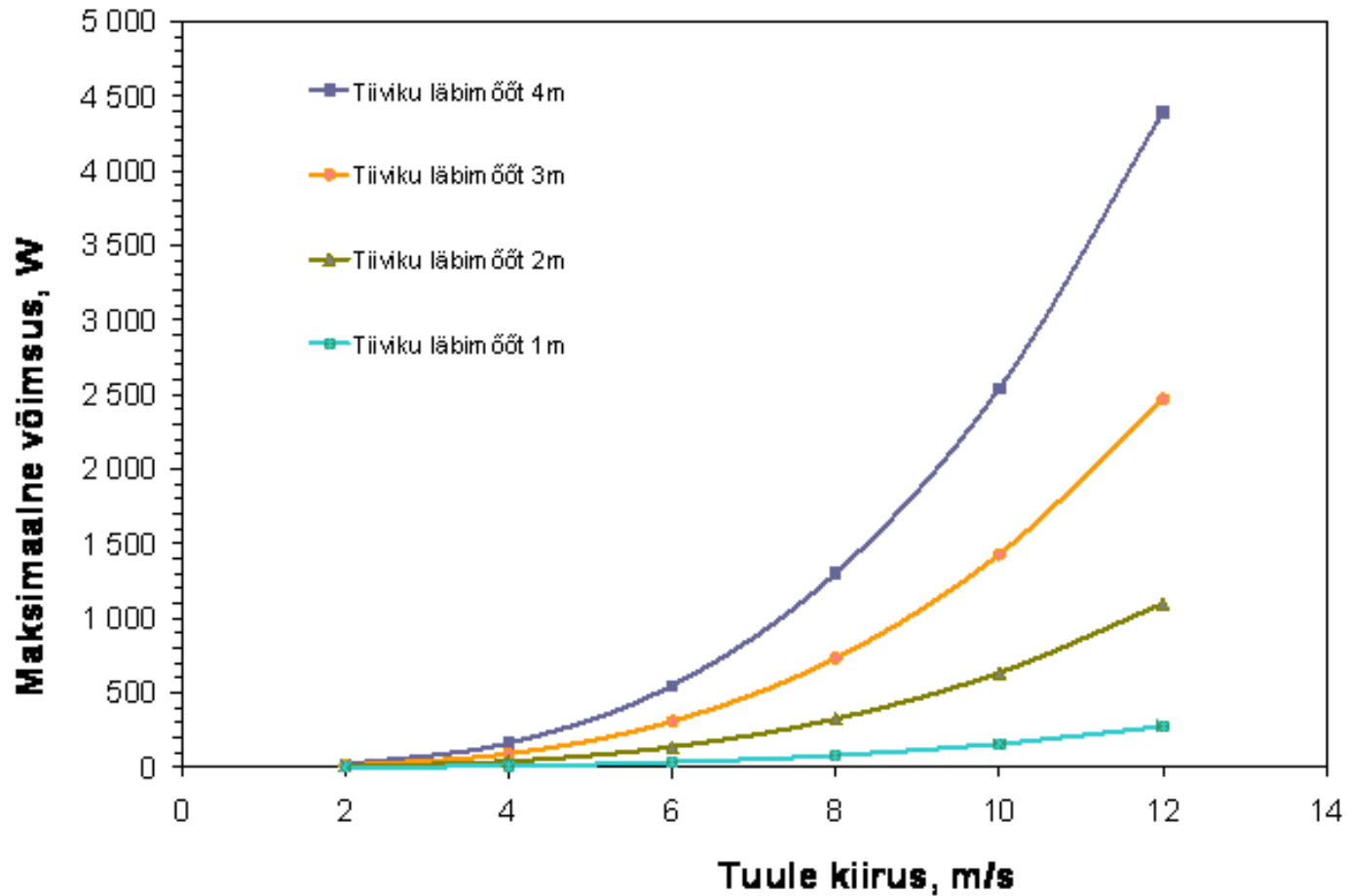

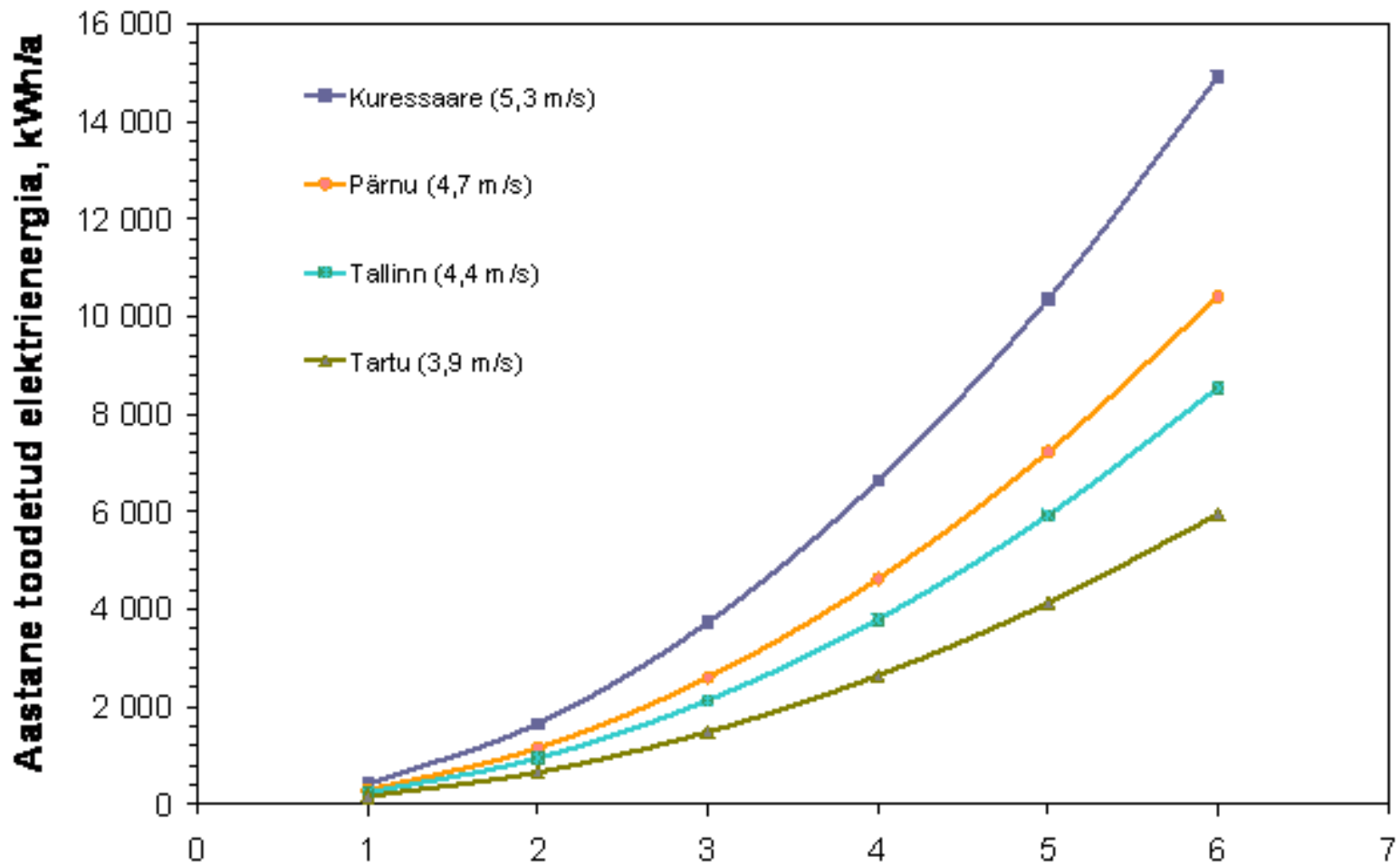
EESTI-SVEITSI KOOSTOOPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

ARENGUFOND
ESTONIAN DEVELOPMENT FUND

Tuulegeneraator

EESTI-SVEITSI KOOSTÖÖPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

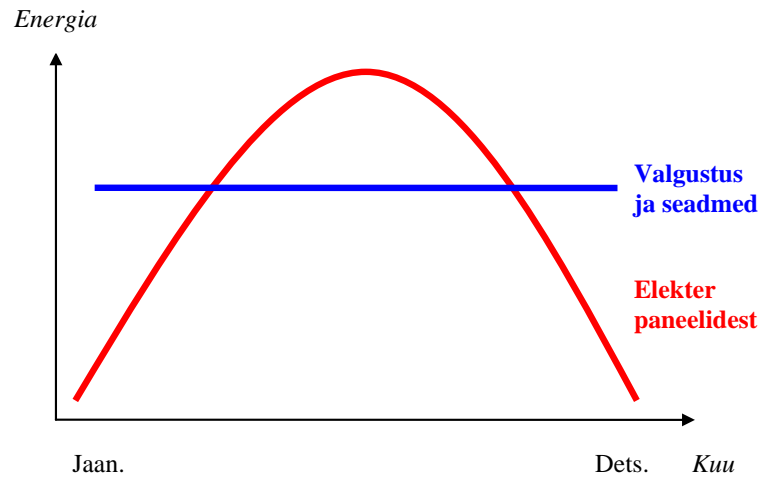
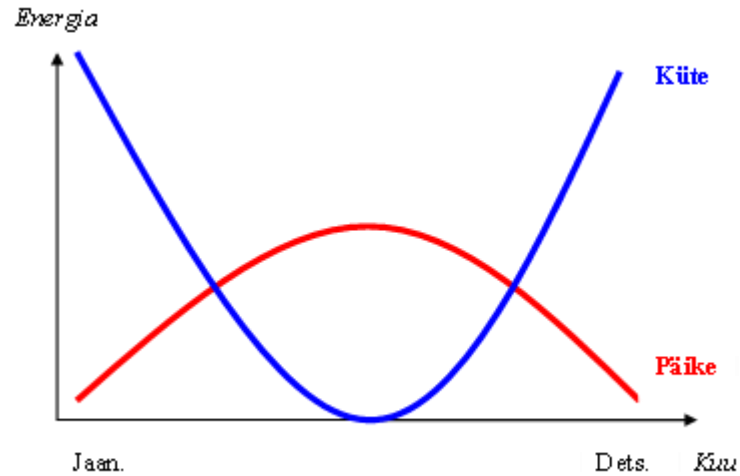

Tiiviku läbimõõt, m

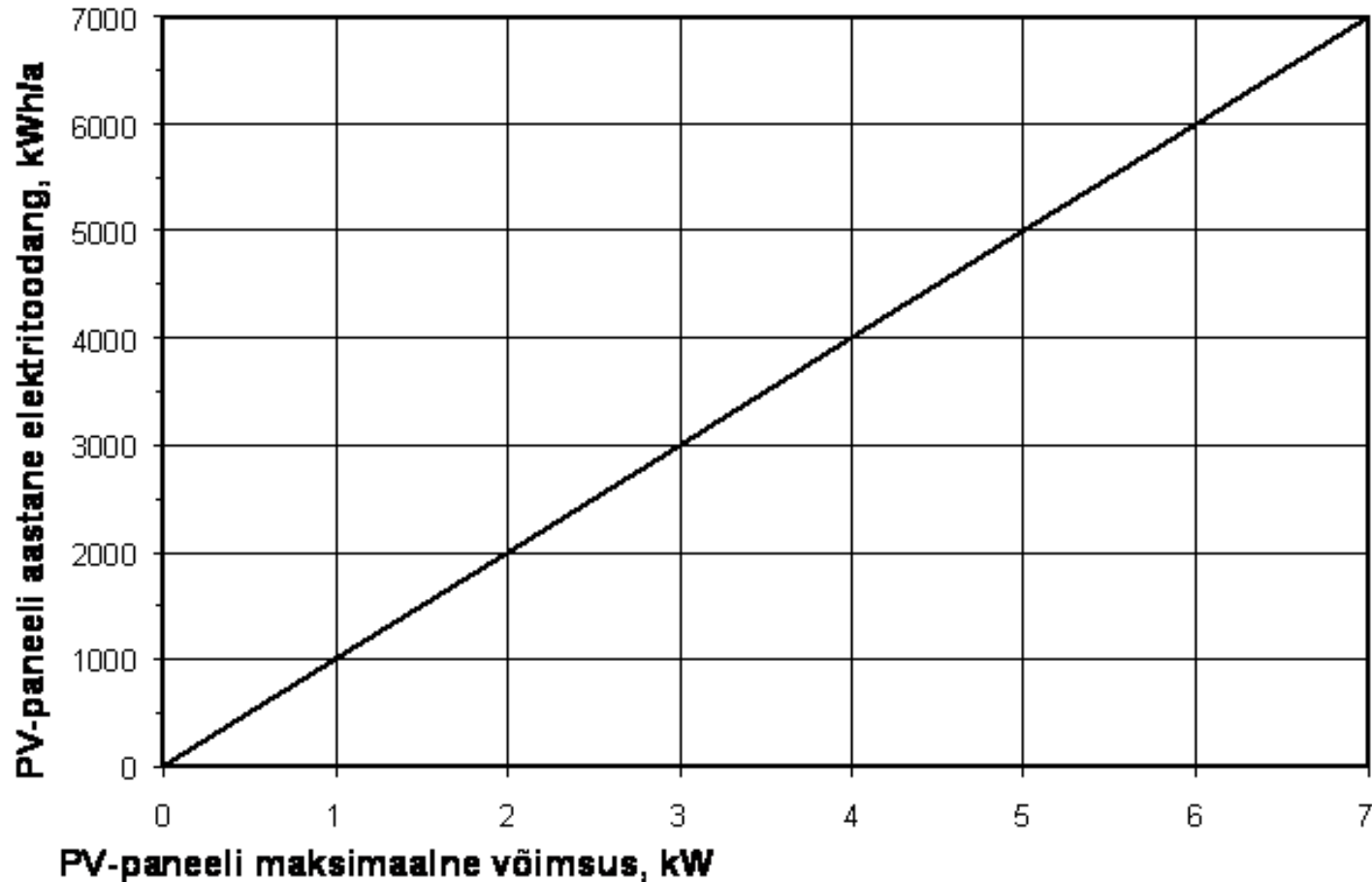

ARENGUFOND
ESTONIAN DEVELOPMENT FUND

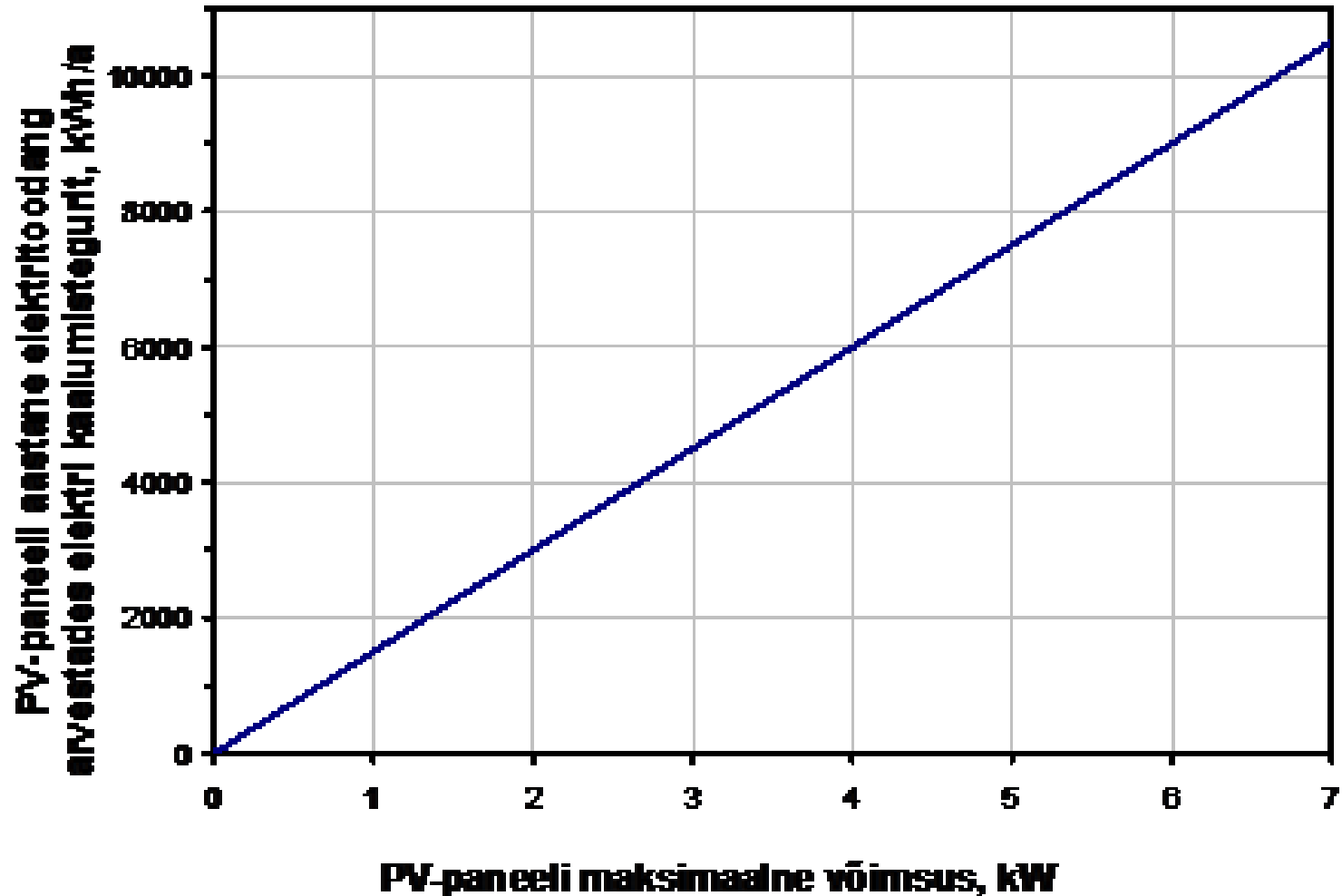
Päike

PV paneeli aasta toodang

Mõju ETA'le

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Valgustus ja seadmed

Tsirk pumbad

Tehnosüsteemid

Küte **20**

Soe tarbevesi **14**

Ventil. soojus 2,9

Ventil. elekter 18

Valg.+sead. 37,5

Tsirk. Pump 1

Kokku 93

Primaarenergia ehk ETA (tarnitud energia arvestades kaalumistegureid)

Tarnitud energia

Krundi piir

PV paneel

$$43/1,5=27$$

Hoone

NETO ENERGIA

Küte

Soe tarbevesi

Ventil. soojus

Ventil. elekter

Valgustus ja seadmed

Tsirk pumbad

Tehnosüsteemid

$$93-50=43$$

Küte 20

Soe tarbevesi 14

Ventil. soojus 2,9

Ventil. elekter 18

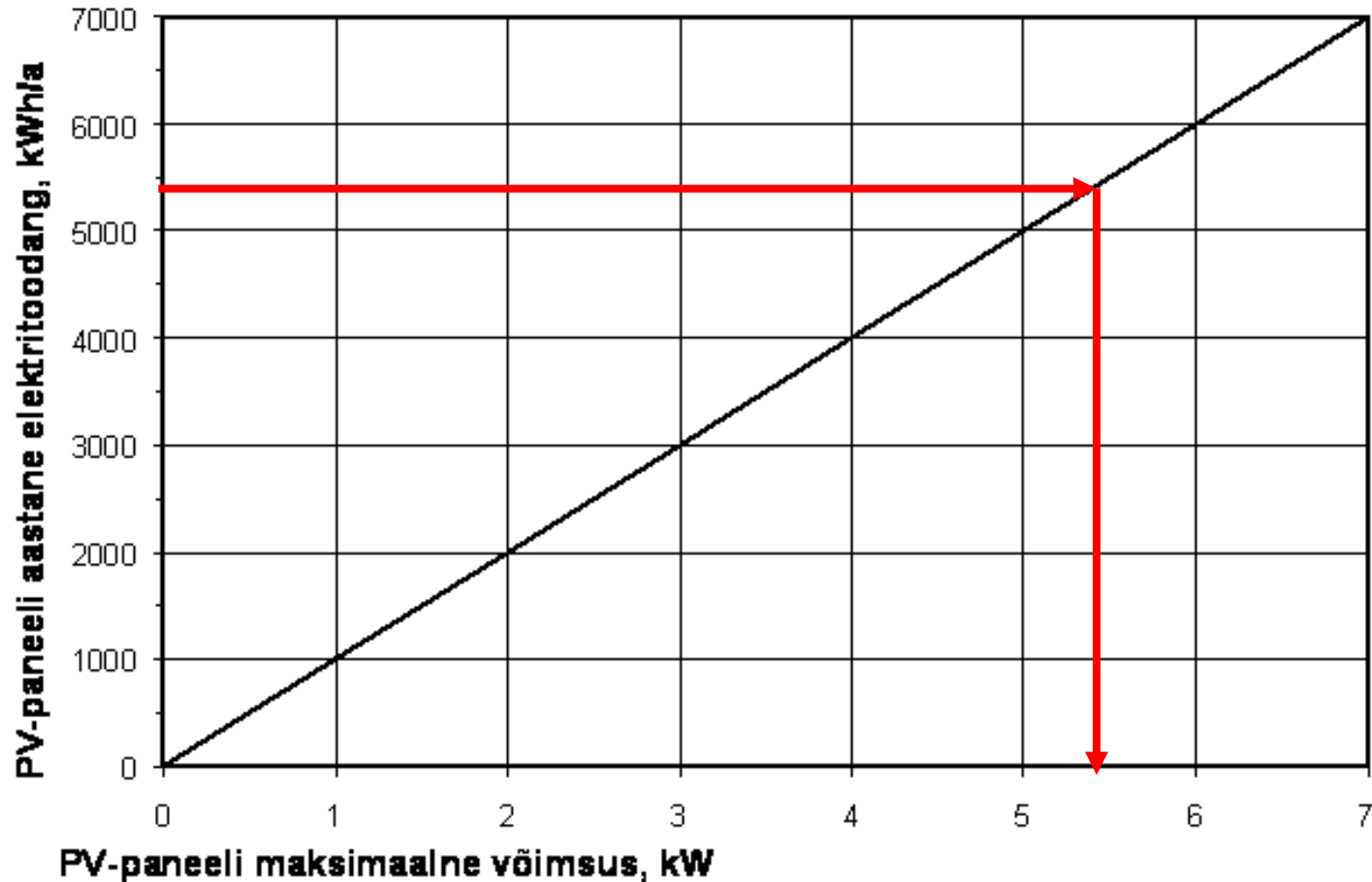
Valg.+sead. 37,5

Tsirk. Pump 1

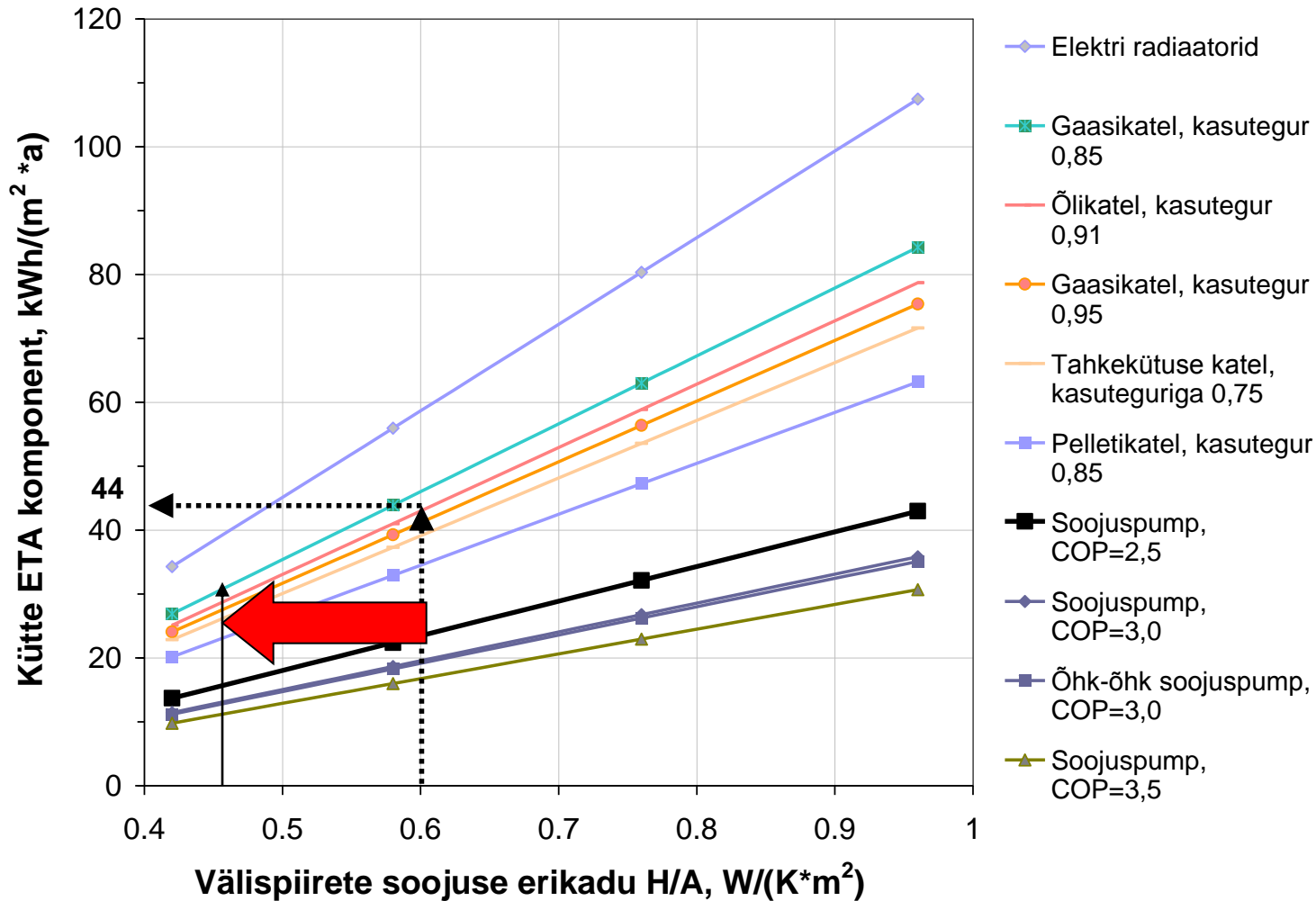
Kokku 93

PV paneeli aasta toodang

Soojapidavam hoone

Täna tähelepanu eest!

Teet Tark

Hevac OÜ

Teet.Tark@hevac.ee

